

Sygn. akt VI ACa 865/19

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 grudnia 2020 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VI Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący - Sędzia Ksenia Sobolewska - Filcek (spr.)

Sędziowie: Jacek Sadowski

Agata Zając

po rozpoznaniu 28 grudnia 2020 r. w Warszawie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa (...) w W.

przeciwko J. G.

o uznanie czynności prawnych za bezskuteczne

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Okręgowego Warszawa – Praga w Warszawie

z dnia 14 marca 2019 r., sygn. akt III C 1325/16

I. zmienia zaskarżony wyrok częściowo w ten sposób, że:

a) w punkcie pierwszym uznaje za bezskuteczną w stosunku do (...) w W. umowę przeniesienia spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego w zamian za zwolnienie z długu, zawartą w dniu 26 stycznia 2011 r. przed notariuszem W. Z. w kancelarii notarialnej w W., za Nr Rep. (...), pomiędzy J. G. i J. K., dotyczącą spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego nr (...), o powierzchni użytkowej 93,21 m⁽²⁾, położonego w W. przy ulicy (...), znajdującego się w zasobach Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w W., dla którego to prawa Sąd Rejonowy dla W.w W. prowadzi księgę wieczystą Nr (...), upoważniając (...) w W. do dochodzenia zaspokojenia z tego prawa przysługujących jej względem J. K. wierzytelności określonych prawomocnymi wyrokami:

- Sądu Okręgowego W.w W. z dnia 29 lipca 2009 r. sygn. akt(...), w kwocie 505.844,80 zł (pięćset pięć tysięcy osiemset czterdzieści cztery złote osiemdziesiąt groszy) z odsetkami ustawowymi od dnia 26 stycznia 2007 r. do dnia zapłaty;

- Sądu Okręgowego w W. z dnia 27 grudnia 2012 r., sygn. akt (...)(poprzednia sygn.(...)), w kwocie 37.439,00 zł (trzydzieści siedem tysięcy czterysta trzydzieści dziewięć złotych), określonej w punkcie trzecim tego wyroku;

- Sądu Rejonowego dla W. z dnia 17 kwietnia 2015 r., sygn. akt(...), w kwocie 367.532,51 zł (trzysta sześćdziesiąt siedem tysięcy pięćset trzydzieści dwa złote pięćdziesiąt jeden groszy) zasądzonej tytułem obowiązku naprawy szkody;

b) w punkcie drugim ustala, że strony ponoszą koszty procesu zgodnie z zasadą ich stosunkowego rozdzielenia przyjmując, że każda ze stron wygrała proces w 50% i pozostawiając ich wyliczenie referendarzowi w Sądzie Okręgowym Warszawa – Praga w Warszawie;

II. oddała apelację w pozostałej części;

III. znosi wzajemnie między stronami koszty postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt VI ACa 865/19

UZASADNIENIE

W pozwie z 7 kwietnia 2011 r. Powódka - (...) w W. wniosła o uznanie za bezskuteczną w stosunku do niej umowy przeniesienia spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego nr (...) przy ul. (...) w W., w zamian za zwolnienie z długu, zawartej w formie aktu notarialnego sporządzonego przed notariuszem W. Z. dnia 26 stycznia 2011 r. (Rep. (...)) pomiędzy J. K., a J. G.. Jako wierzytelność będącą przedmiotem ochrony wskazała swoją wierzytelność względem J. K. potwierdzoną wyrokiem Sądu Okręgowego W. w W. z 29 lipca 2009 r., sygn. akt (...), w wysokości 180.000,00 zł wraz z odsetkami ustawowymi do dnia wniesienia pozwu w kwocie 325.844,80 zł oraz odsetkami ustawowymi od kwoty 505.844,80 zł od dnia 26 stycznia 2007 r. do dnia zapłaty.

Następnie, pismem z 27 lutego 2014 r. Spółdzielnia sprecyzowała, że wnosi o uznanie za bezskuteczną wobec niej:

1. czynności polegającej na nieodpłatnym przeniesieniu przez D. G. na J. G. wierzytelności wraz z hipoteką na spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu nr (...) przy ul. (...) w W. - w oparciu o art. 531 § 2 k.c.
2. czynności pomiędzy J. G., a J. K., polegającej na przeniesieniu własnościowego prawa do lokalu nr (...) przy ul. (...) w W. w zamian za zwolnienie z długu - w oparciu o art. 527 k.c.

Natomiast w piśmie z 1 października 2014 r., jako przedmiot ochrony powódka wskazała wierzytelności wobec J. K. wynikające z wyroków Sądu Okręgowego W. w W. z 29 lipca 2009 r., sygn. akt (...) oraz Sądu Okręgowego w W. z 27 grudnia 2012 r., sygn. akt (...) (poprzednio - (...)).

Pisma te nie zostały doręczone pozwanemu przez sąd, a przesłane jego pełnomocnikowi przez pełnomocnika powódki.

Pozwany - J. G. wniósł o oddalenie powództwa podnosząc, że czynność prawna polegająca na przeniesieniu przez dłużnika na rzecz wierzyciela hipotecznego (za jakiego się uważał) spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu w zamian za zwolnienie z długu stanowiła w istocie spłatę długu wobec niego. Zaś w razie wielości wierzycieli dłużnik ma co do zasady prawo wyboru tego z nich, którego chce zaspokoić. Zaprzeczył też, by wiedział lub z łatwością mógł się dowiedzieć, jakoby dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli.

Wyrokiem z 19 grudnia 2014 r. Sąd Okręgowy W. w W. uznał za bezskuteczne w stosunku do Spółdzielni czynności prawne w postaci umowy przelewu wierzytelności oraz umowy przeniesienia spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego nr (...) przy ul. (...) w W., dla którego prowadzona jest KW nr (...), w zamian za zwolnienie z długu, zawarte w formie aktu notarialnego Rep. A nr (...) w dniu 26 stycznia 2011 r. pomiędzy D. G., J. G. i J. K. - w celu zaspokojenia wierzytelności Spółdzielni wobec J. K. w kwocie 505.844,80 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 26 stycznia 2007 r. do dnia zapłaty, zasądzonej wyrokiem z 29 lipca 2009 r. Sądu Okręgowego W. w W., (...) oraz w kwocie 37.439,66 zł zasądzonej w pkt III wyroku z 27 grudnia 2012 r. Sądu Okręgowego w W. o sygn. akt (...) i zasądził od pozwanego J. G. na rzecz Spółdzielni kwotę 37.217,00 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Na skutek apelacji pozwanego Sąd Apelacyjny w W. wyrokiem z 15 stycznia 2016 r. (sygn. akt (...)) uchylił wyrok z 19 grudnia 2014 r. i sprawę przekazał Sądowi Okręgowemu W. w W. do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

W uzasadnieniu powyższego wyroku Sąd Apelacyjny stwierdził, że sąd I instancji orzekł ponad żądanie, bowiem w piśmie z 26 lutego 2014 r. powódka wystąpiła z nowym żądaniem obok dotychczasowego. Pismo to zostało zaś doręczone przez pełnomocnika powódki bezpośrednio pełnomocnikowi pozwanego, z naruszeniem art. 132 § 1 k.p.c. Ponadto sąd I instancji nie rozpoznał istoty sprawy błędnie przyjmując, że domniemanie przewidziane w art. 527 §

3 k.c. zwalnia go od obowiązku badania przesłanki wiedzy lub możliwości uzyskania tej wiedzy przez osobę trzecią dokonującą czynności z dłużnikiem, o tym, że jego działania podejmowane są ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Sąd I instancji nie dokonał również ustaleń w zakresie pokrzywdzenia wierzycieli na skutek zaskarżonej czynności prawnej. Przekazując sprawę do ponownego rozpoznania Sąd Apelacyjny zobowiązał sąd I instancji do ustalenia stanu świadomości i wiedzy pozwanego w odniesieniu do działania dłużnika z pokrzywdzeniem wierzycieli oraz wyjaśnienia zaistnienia samego pokrzywdzenia, na skutek zakwestionowanej przez powódkę czynności prawnej.

W toku dalszego procesu sąd I instancji doręczył pozwanemu odpis pisma powódki z 26 lutego 2014 r. rozszerzającego powództwo.

Następnie, w wykonaniu zarządzenia przewodniczącego z 25 stycznia 2017 r., pismem z 9 lutego 2017 r. Spółdzielnia sprecyzowała swoje żądanie, wnosząc o uznanie za bezskuteczną w stosunku do niej umowy przelewu wierzytelności oraz przeniesienia spółdzielczego własnościowego prawa do spornego lokalu mieszkalnego w zamian za zwolnienie z długu, zawartych w formie aktu notarialnego Rep.(...)nr (...) z dnia 26 stycznia 2011 r., tj. uznanie za bezskuteczną:

1. czynności polegającej na nieodpłatnym przeniesieniu przez D. G. na J. G. wierzytelności wraz z hipoteką na spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu nr (...) przy ul. (...) w W. - w oparciu o art. 531 § 2 k.c.;
2. czynności pomiędzy J. G., a J. K., polegającej na przeniesieniu własnościowego prawa do lokalu nr (...) przy ul. (...) w W., w zamian za zwolnienie z długu - w oparciu o art. 527 k.c.;

w celu zaspokojenia wierzytelności powódki wynikających:

1. z prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego W.w W. z 29 lipca 2009 r., (...), w kwocie 505.844,80 zł wraz z odsetkami ustawowymi od 26 stycznia 2007 r. do dnia zapłaty;
2. z prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w W. z 27 grudnia 2012 r. w sprawie (...) w kwocie 37.439,66 zł;
3. z prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego dla W. w W. z 17 kwietnia 2015 r. wydanego w sprawie o sygn. (...)w kwocie 367.532,51 zł, zasądzonej tytułem obowiązku naprawienia szkody.

Pozwany - J. G. wniósł o oddalenie powództwa w całości, jako nieudowodnione i zasądzenie od powódki na jego rzecz kosztów procesu w kwocie 41371,80 zł stosownie do przedstawionego spisu kosztów.

W uzasadnieniu swojego stanowiska stwierdził, że:

- brak jest możliwości zaskarżenia skargą pauliańską czynności prawnej dokonanej pomiędzy osobą trzecią, a czwartą, jeżeli przedmiotem czynności nie jest rozporządzenie korzyścią uzyskaną od dłużnika, a jedynie wierzytelnością w stosunku do niego. Umowa przeniesienia wierzytelności w żaden sposób nie zmieniła sytuacji prawnej powódki.

- umowa przeniesienia prawa do lokalu w zamian za zwolnienie z długu nie doprowadziła do pokrzywdzenia powódki, gdyż pozwany korzystał z pierwszeństwa zaspokojenia przez dłużnika, będąc wierzycielem z tytułu wierzytelności zabezpieczonej hipotecznie, przy czym kwestia skuteczności ustanowienia hipoteki została przesądzona w sprawie(...) Sądu Okręgowego. w W..

- niezależnie od powyższego – pozwany nie działał w złej wierze, ani ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli i nie był osobą bliską dla dłużnika.

Wyrokiem z 14 marca 2019 r. Sąd Okręgowy W.w W. oddalił powództwo i zasądził od powódki na rzecz pozwanego 41.371,80 zł kosztów procesu.

Powyższe rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy poprzedził następującymi ustaleniami:

J. K. przysługiwało spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu nr (...) przy ul. (...) w W. wraz z prawem do dwóch miejsc parkingowych i piwnicy, dla którego Sąd Rejonowy dla W. w W. prowadzi KW nr (...).

W roku 2002 J. K. miał problemy z uzyskaniem pożyczki. Od znajomych uzyskał informację, że może mu jej udzielić D. G.. Obaj znali się od lat, jednak nie była to bliska relacja. W młodości wspólnie pracowali w (...) Spółdzielni Pracy (...). Następnie ich drogi życiowe się rozeszły, a kontakt między nimi urwał.

J. K. poinformował D. G., że ma znaczne wierzycelności względem Spółdzielni, które zamierza wyegzekwować na drodze sądowej. W dniu 29 października 2002 r. D. G. udzielił J. K. pożyczki pieniężnej w kwocie 300.000,00 zł. Wysokość odsetek ustalono na równowartość 1/2 odsetek ustawowych, a termin spłaty pożyczki na 31 grudnia 2007 r. Następnie, 28 października 2002 r. zawarty został aneks do powyższej umowy, w którym termin spłaty pożyczki przesunięto na 31 grudnia 2009 r.

Na podstawie umowy z 10 lipca 2007 r. J. K. darował swojemu synowi - A. K. spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu nr (...) przy ul. (...) w W., opisane w KW nr (...). Wyrokiem z 13 sierpnia 2008 r. wydanym w sprawie(...) Sąd Okręgowy W. w W. uznał powyższą umowę za bezskuteczną w stosunku do powodowej Spółdzielni. Ostrzeżenie o uznaniu tej umowy za bezskuteczną zostało wpisane do księgi wieczystej prowadzonej dla spornego lokalu. W dziale III księgi wieczystej nr (...) wpisane było również ostrzeżenie o toczącym się postępowaniu egzekucyjnym, wszczętym na podstawie wniosku Spółdzielni oraz tytułu wykonawczego w postaci wyroku Sądu Okręgowego W. w W. z 29 grudnia 2009 r. ((...)).

W dniu 3 marca 2010 r. J. K. złożył synowi oświadczenie o odwołaniu darowizny z 10 lipca 2007 r. W konsekwencji A. K. w dniu 20 kwietnia 2010 r. zawarł z ojcem umowę zwrotnego przeniesienia spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu.

W dniu 16 września 2010 r. D. G. i J. K. zawarli porozumienie, w którym termin spłaty pożyczki udzielonej w dniu 29 października 2002 r. ustalili na 31 grudnia 2011 r., a J. K. zobowiązał się do ustanowienia na rzecz D. G. hipoteki kaucyjnej do kwoty 600.000,00 zł, na prawie do lokalu nr (...) przy ul. (...) w W., opisanym w KW nr (...), w celu zabezpieczenia spłaty w całości kwoty pożyczki wraz z odsetkami. W dniu 21 września 2010 r. J. K. ustanowił umówioną hipotekę.

J. K. był również właścicielem nieruchomości położonej w K., dla której Sąd Rejonowy w G. prowadzi księgę wieczystą nr (...). Jej własność przeniósł w dniu 23 czerwca 2006 r., tytułem darowizny, na swoją córkę - M. G.. Następnie jednak złożył oświadczenie o odwołaniu tej darowizny, z uwagi na rażącą niewdzięczność obdarowanej. W konsekwencji, umową z 17 marca 2010 r. M. G. przeniosła z powrotem na J. K. własność tej nieruchomości

W dniu 26 marca 2010 r. J. K. sprzedał nieruchomość położoną w K. G. N. (1) i G. N. (2). Wyrokiem z 15 kwietnia 2011 r. Sąd Okręgowy W. w W. uznał powyższą umowę za bezskuteczną w stosunku do Spółdzielni. Powyższe orzeczenie na skutek apelacji zmienione zostało przez sąd II instancji jedynie w zakresie precyzującym kwotę wierzycelności chronionej tym orzeczeniem.

Prawomocnym wyrokiem z 29 lipca 2009 r. (...) Sąd Okręgowy W. w W. zasądził od J. K. na rzecz Spółdzielni 180.000,00 zł z ustawowymi odsetkami do dnia wniesienia pozwu - w kwocie 325.844,80 zł - oraz odsetkami ustawowymi od kwoty 505.844,80 zł od dnia 26 stycznia 2007 r. do dnia zapłaty, a także kwotę 23.400,00 zł tytułem kosztów procesu.

D. G. chciał uzyskać od J. K. zwrot udzielonej pożyczki, z uwagi na przedłużający się okres jej spłaty, a równocześnie zapewnić swojemu 25-letniemu synowi - J. G. mieszkanie w W., w związku z podjętą przez niego pracą. J. G. nie pozostawał w bliskich kontaktach biznesowych, ani osobistych z J. K., nie miał informacji na temat jego sytuacji finansowej, poza wynikającymi z treści przedstawionych mu dokumentów.

W dniu 26 stycznia 2011 r. D. G. darował synowi - J. G. wierzytelność przysługującą mu względem J. K. z tytułu umowy pożyczki z 28 października 2002 r. Wartość darowizny strony umowy określili na 600.000,00 zł. W umowie znajduje się też oświadczenie D. G. oraz J. K., że zadłużenie J. K. z tytułu umowy pożyczki, na dzień 26 stycznia 2011 r., wynosi 600.000,00 zł, wierzytelność ta jest bezsporna, nieprzedawniona, nie obciążona prawem osoby trzeciej, nie objęta zakazem zbywania i wolna od wszelkich wad prawnych. D. G. oświadczył, że nie posiada względem J. K. zobowiązań, które mogłyby być przedmiotem wzajemnych potrąceń. J. K. oświadczył ponadto, iż nie zachodzą z jego strony żadne okoliczności wywołujące skutki względem osoby trzeciej, w szczególności nie toczy się przeciwko niemu żadne inne postępowanie sądowe o zasądzenie oraz nie jest on dłużnikiem osoby trzeciej na podstawie innego prawomocnego orzeczeniu sądu.

Na podstawie umowy z 26 stycznia 2011 r. J. K. przeniósł spółdzielcze własnościowe prawo do spornego lokalu na rzecz J. G. w zamian za zwolnienie go z długu wynikającego z umowy pożyczki z 28 października 2002 r. Wartość spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu określona została przez strony umowy na 600.000,00 zł. Termin wydania przedmiotu umowy ustalono na 30 marca 2011 r.

Z uwagi na przeniesienie spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu na rzecz J. G., będącego równocześnie wierzycielem rzeczowym, Sąd Rejonowy dla W. w W. dokonał wykreślenia w KW nr (...) hipoteki umownej kaucyjnej do kwoty 600.000,00 zł, ustanowionej pierwotnie na rzecz D. G..

W chwili zawierania powyższej umowy J. G. miał wiedzę o zadłużeniu J. K. względem Spółdzielni na łączną kwotę około 8.000,00 zł.

Prawomocnym wyrokiem z 27 grudnia 2012 r. wydanym w sprawie (...) Sąd Okręgowy w W. w pkt III zasądził od J. K. na rzecz Spółdzielni 37.439,66 zł.

Na podstawie orzeczenia z 27 grudnia 2012 r. w sprawie (...) oraz orzeczenia z 29 lipca 2009 r. wydanego w sprawie (...), Spółdzielnia wszczęła przeciwko J. K. postępowanie egzekucyjne prowadzone przez Komornika przy Sądzie Rejonowym dla W. w W. pod sygn. akt (...).

Wyrokiem z 15 czerwca 2012 r. Sąd Okręgowy w W. w sprawie prowadzonej pod sygn. akt (...) oddalił powództwo Spółdzielni przeciwko D. G. o nakazanie pozwanemu znoszenia egzekucji ze spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu nr (...) przy ul. (...) w W., na skutek uznania za bezskuteczną w stosunku do Spółdzielni czynności prawnej ustanowienia przez dłużnika J. K., na należącym do niego spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu nr (...) przy ul (...) w W. na rzecz D. G., hipoteki umownej kaucyjnej w wysokości 600.000,00 zł, aktem notarialnym z dnia 21 września 2010 r. – w celu zaspokojenia wierzytelności powódki wynikającej z wyroku wydanego w sprawie (...) oraz z tytułu niezasadnego wyegzekwowania przez J. K. od powódki kwoty 1.337.148,30 zł wraz z odsetkami.

W dniu 25 lipca 2011 r. J. G. zawarł z (...) Bank S.A. w W. umowę kredytu nr (...) na kwotę 256.069,14 zł. Jako zabezpieczenie zobowiązań wynikających z tej umowy ustanowił na rzecz (...) Bank S.A. w W. hipotekę na spółdzielczym własnościowym prawie do nieruchomości nr (...) przy ul. (...) w W. do kwoty 393.959,94 zł.

Wartość spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu nr (...) przy ul. (...) w W. wynosiła:

1. na dzień 28 października 2002 r. – 228.707,00 zł
2. na dzień 26 stycznia 2010 r. – 605.525,00 zł
3. na dzień 26 stycznia 2011 r. – 604.745,00 zł
4. na dzień 23 października 2018 r. – 606.355,00 zł

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił w oparciu o wszystkie przedłożone przez strony dokumenty, zarówno prywatne, jak i urzędowe. Sąd oparł się również na zeznaniach wszystkich przesłuchiwanych w sprawie świadków

oraz samego pozwanego, którym dał wiarę w całości. Twierdzenia tych osób były bowiem ze sobą spójne, wzajemnie się uzupełniały i wyczerpująco opisywały, nie tylko sam sposób sporządzenia umowy pożyczki, ale również zdarzenia poprzedzające jej zawarcie, jak i okoliczności po tym fakcie. W ocenie Sądu Okręgowego świadkowie zeznawali obszernie i wyczerpująco i nie ma podstaw do podważenia wiarygodności ich twierdzeń.

Ustalając stan faktyczny Sąd Okręgowy oparł się również na opiniach biegłego z zakresu wyceny nieruchomości uznając je za stanowcze, jednoznaczne, poprzedzone analizą przeznaczenia nieruchomości w planie miejscowym oraz charakterystyki rynku lokalnego.

W ocenie Sądu Okręgowego powództwo (...) w W. nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy stwierdził, że w sprawie niniejszej nie jest sporne istnienie niewyegzekwowanych wierzytelności Spółdzielni względem J. K., opisanych przez stronę powodową w piśmie ostatecznie precyzującym żądanie pozwu. Powódka domaga się zaś uznania za bezskuteczną wobec niej dwóch czynności prawnych dokonanych na mocy umowy z 26 stycznia 2011 r.:

- nieodpłatnego przeniesienia przez D. G. na J. G. wierzytelności wobec J. K. wynikającej z umowy pożyczki zawartej w 2002 r., wraz z hipoteką ustanowioną na spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu (...) przy ul. (...) w W.. Materialnoprawną podstawę tego żądania stanowi art. 531 § 2 k.c.;

- przeniesienia przez J. K. na J. G. spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu (...) przy ul. (...) w W. w zamian za zwolnienie z długu będącego przedmiotem pierwszej zaskarżonej czynności. Do uwzględnienia tego powództwa powinny zostać spełnione przesłanki z art. 527 k.c.

Sąd Okręgowy zważył ponadto, że Spółdzielnia w toku procesu podnosiła również zarzuty uzasadniające stwierdzenie nieważności umowy pożyczki z 2002 r., powołując się na jej pozorność, a w konsekwencji również nieważność nieodpłatnego przeniesienia tej wierzytelności. W ocenie Sądu Okręgowego zarzuty tego rodzaju nie zostały jednak poparte materiałem zgromadzonym w sprawie. Okoliczność zawarcia umowy pożyczki pomiędzy D. G., a J. K. została potwierdzona oświadczeniami stron złożonymi w formie aktu notarialnego z 26 stycznia 2011 r. Na fakt zawarcia takiej umowy wskazywała – niekwestionowana przez powódkę – okoliczność, że D. G. dysponował znacznym majątkiem, pozwalającym mu na swobodne udzielenie pożyczek w tej wysokości. Wątpliwości Sądu Okręgowego nie budził również fakt, iż strony powyższej umowy nie były w stanie przedstawić pierwotnej umowy pożyczki, pomimo twierdzeń o zawarciu jej w formie pisemnej. Umowa ta doszła bowiem do skutku prawie 10 lat przed wytoczeniem powództwa w niniejszej sprawie, a upływ czasu w pełni tłumaczy podnoszony przez pozwanego fakt zagubienia dokumentu umowy. Nadto, treść umowy została potwierdzona oświadczeniem o ustanowieniu hipoteki, a następnie wynikająca z niej wierzytelność została zaspokojona przez przeniesienie na wierzyciela spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu. Co więcej, Sąd Okręgowy stwierdził, że jest związany wynikiem sprawy o uznanie za bezskuteczną czynności prawnej polegającej na ustanowieniu hipoteki – jako zabezpieczenia tej pożyczki – w której sąd rozstrzygający tamten spór nie dopatrzył się przesłanek do podważenia czynności prawnej z 2002 r. (wyrok z 15 czerwca w sprawie (...)). W konsekwencji wątpliwości nie mogła też budzić ważność umowy darowizny wierzytelności wynikającej z tej umowy, zawartej pomiędzy D. G., a jego synem J. G..

Sąd Okręgowy stwierdził ponadto, że również ustalenie pozorności spornej umowy pożyczki prowadziłyby do oddalenia powództwa, albowiem za bezskuteczną można uznać wyłącznie tylko umowę ważnie zawartą.

Sąd Okręgowy nie znalazł również uznania dla stanowiska strony pozwanej, że przeniesienie własnościowego prawa do lokalu miało na celu zaspokojenie wierzytelności, która z uwagi na zabezpieczenie jej hipoteką korzystała z pierwszeństwa przed wierzytelnością powodowej Spółdzielni. W świetle art. 79 ust 1 u.k.w.h. i art. 245¹ k.c. skuteczność przeniesienia wierzytelności zabezpieczonej hipoteką jest uzależniona od przeniesienia hipoteki. Z kolei przeniesienie hipoteki wymaga wpisu w księdze wieczystej. W konsekwencji, przejście wierzytelności hipotecznej na nabywcę następuje dopiero z chwilą wpisu do księgi wieczystej, który ma w tym wypadku charakter konstytutywny (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 maja 2004 r., V CK 505/03). Zatem do przeniesienia spornej wierzytelności, zabezpieczonej

hipoteką, według stanu prawnego na dzień zawarcia umowy, tj. 26 stycznia 2011 r., niezbędne było przeniesienie hipoteki. W orzecznictwie wskazuje się natomiast na to, że brak oświadczenia o jednoczesnym przeniesieniu nie powoduje jej nieważności. Zatem brak przeniesienia wierzytelności na J. G. winien być rozpatrywany w tej sprawie, w ocenie Sądu Okręgowego, z perspektywy ewentualnej nieważności, a nie spełnienia przesłanek z art. 527 k.c.

Sąd Okręgowy stwierdził też, że art. 156 k.c. ma odpowiednie zastosowanie do przeniesienia własnościowego spółdzielczego prawa do lokalu mieszkalnego (art. 245 § 1 k.c.). W braku więc istnienia po stronie J. G. wierzytelności w stosunku do J. K., taka czynność prawna była nieważna, nieprowadząca do przeniesienia na niego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego. A jak już zostało to wyżej wskazane, uznać za bezskuteczną można wyłącznie umowę ważnie zawartą.

Za pozbawione znaczenia w tej sprawie Sąd Okręgowy uznał to, że J. G. złożył oświadczenie o zrzeczeniu się hipoteki, skoro nie był ujawniony w księdze wieczystej, jako wierzyciel hipoteczny. Jego oświadczenie z punktu widzenia art. 246 § 2 k.c. nie może być ocenione jako wywołujące skutki prawne. Mając zaś na uwadze treść art. 95 u.k.w.h. i brak wpływu przewidzianego tam terminu 10 lat, według stanu na chwilę zamknięcia rozprawy, nie może być mowy o wygaśnięciu hipoteki z mocy tego przepisu.

Jednocześnie, wyraźny cel umów z 26 stycznia 2011 r. wskazany w treści aktu notarialnego wyklucza przyjęcie, że strony miały na celu odnowienie zobowiązania wynikającego z pożyczki. Strony wyraźnie oświadczyły, że zamiarem D. G. i J. G. jest przeniesienie wierzytelności, zaś zamiarem J. K. jest zaspokojenie długu i zwolnienie się z zobowiązania. Celem stron nie było więc powstanie nowego zobowiązania (art. 506 k.c.), lecz wykonanie dotychczasowego przez spełnienie innego świadczenia za zgodą wierzyciela (art. 453 k.c.). Sąd Okręgowy nie kwestionuje przy tym przytoczonego i przeważającego stanowiska, że skarga pauliańska może mieć zastosowanie również do czynności prawnej, w której zastosowano konstrukcję z art. 453 k.c.

Dokonując zaś oceny przesłanek bezskuteczności czynności polegającej na bezpłatnym przeniesieniu wierzytelności z D. G. na J. G. Sąd Okręgowy stwierdził, że art. 531 § 2 k.c. nie może być rozpatrywany w oderwaniu od art. 527 k.c. Zastosowanie pierwszego z tych przepisów wymaga bowiem spełnienia przesłanek zawartych w tym drugim. Dla uznania bezskuteczności przejścia korzyści na osobę czwartą niezbędne jest ustalenie, czy osoba czwarta wiedziała o okolicznościach uzasadniających uznanie czynności dłużnika za bezskuteczną. Z powyższego wynika, że wymogiem pozostaje ustalenie, czy na skutek dokonanych czynności prawnych doszło do pokrzywdzenia wierzyciela. A zdaniem Sądu Okręgowego powódka nie wykazała zajścia tej przesłanki. W myśl art. 527 § 2 k.c. czynność prawna jest dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli, jeżeli wskutek tej czynności dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był przed dokonaniem czynności. Zgodnie ustaloną linią orzecniczą stan pokrzywdzenia wierzyciela należy badać zarówno na moment dokonania zaskarżonej czynności, jak i moment zamknięcia rozprawy. W sprawie niniejszej zaś w przypadku uwzględnienia powództwa i uznania umowy – w części dotyczącej przeniesienia wierzytelności z pożyczki – za bezskuteczną, doszłoby do przywrócenia stanu, w którym D. G. przysługiwałaby wierzytelność względem J. K., wynikająca z zawartej umowy pożyczki. Na podstawie powyższej umowy J. K. zobowiązany byłby więc do zapłaty nie tylko kwoty 300.000,00 zł, ale również odsetek od tej kwoty, ustalonych przez strony na równowartość 1/2 odsetek ustawowych, liczonych do dnia 29 października 2002 r. W przypadku skapitalizowania tych odsetek, kwota należna D. G. przekraczałaby wartość przedmiotowego lokalu, oszacowaną na dzień 23 października 2018 r. na 606.355,00 zł. Co więcej, wierzytelność ta byłaby zabezpieczona hipoteką ustanowioną na przedmiotowej nieruchomości do wysokości 600.000,00 zł. D. G. jako wierzyciel rzeczowy mógłby więc zaspokoić się z przedmiotowego własnościowego spółdzielczego prawa do lokalu w pierwszej kolejności, przed wierzycielem w osobie powodowej Spółdzielni. Nie bez znaczenia pozostaje także fakt, że przedmiotowa nieruchomość obciążona została hipoteką do kwoty 393.959,94 zł na rzecz (...) Bank S.A. w W., która to wierzytelność zostałaby również zaspokojona przed roszczeniem przysługującym powódce. W świetle wszystkich tych argumentów należy - zdaniem Sądu Okręgowego - przyjąć, że strona powodowa nie udowodniła przesłanki pokrzywdzenia jej na skutek dokonania przelewu wierzytelności na mocy umowy z 26 stycznia 2011 r. Bez znaczenia pozostawał więc

fakt, iż umowa ta zawarta została pod tytułem darmym, co zwalniało powódkę z obowiązku dowodzenia świadomości działania osoby czwartej o okolicznościach uzasadniających uznanie pierwotnej czynności dłużnika za bezskuteczną.

Sąd Okręgowy nie podzielił też stanowiska strony powodowej, że wartość spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu w chwili zawarcia kwestionowanych czynności prawnych, tj. 26 stycznia 2011 r. (604.745,00 zł), zaskarżenia czynności, tj. 7 kwietnia 2011 r. (604.684,00 zł – wg stanu na 25 lipca 2011 r.), czy też w chwili zamknięcia rozprawy, przekraczała wartość zabezpieczenia. Zwrócić bowiem należy uwagę, że uwzględnienie powództwa umożliwiłoby powódce wszczęcie egzekucji z przedmiotowego prawa, a przed przysługującą jej wierzytelnością egzekwowane by były - nie tylko wierzytelność przysługująca D. G., lecz również koszty egzekucyjne (art. 1025 § 1 punkt 1 k.p.c.), w tym opłata egzekucyjna za przeprowadzenie postępowania egzekucyjnego, która wynosi 10 % wartości wyegzekwowanego świadczenia, jednakże nie wyższej niż 50.000,00 zł (art. 27 ust. 1 w związku z art. 24 i 25 ustawy z 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych). Zwrócić również należy uwagę, że cena wywołania podczas pierwszej licytacji wynosi $\frac{3}{4}$ wartości sumy oszacowania (art. 965 k.p.c.), zaś podczas drugiej licytacji wynosi $\frac{2}{3}$ wartości sumy oszacowania (art. 983 k.p.c.). W przypadku nie dojścia pierwszej licytacji przedmiotowego własnościowego prawa do lokalu do skutku D. G. jako wierzyciel rzeczowy mógłby przejąć to prawo za $\frac{3}{4}$ sumy oszacowania (art. 982 § 1 k.p.c.), a po niedościsłu drugiej licytacji za $\frac{2}{3}$ sumy oszacowania (art. 984 § 1 k.p.c.).

Wysokość odsetek umownych (obliczonych jako połowa odsetek ustawowych) naliczonych za okres od 28 października 2002 r. do 26 stycznia 2011 r. wyniosłaby 154.067,47 zł, zaś naliczonych od 28 października 2002 r. do dnia zamknięcia rozprawy, tj. 14 marca 2019 r. – 276.175,69 zł. Sumując te kwoty wraz z należnością główną – 300.000,00 zł, wartością opłaty egzekucyjnej oraz wartość hipoteki zabezpieczającej kredyt Sąd Okręgowy stwierdził, że powodowa Spółdzielnia w przypadku złożenia wniosku o wszczęcie egzekucji nie zostałaby zaspokojona, chyba że cena nabycia po przeprowadzeniu licytacji przekroczyłaby znacznie cenę wywołania oraz przekroczyłaby sumę oszacowania nieruchomości. Zatem, wobec konieczności zaspokojenia w pierwszej kolejności wierzytelności D. G. oraz (...) Bank S.A. w W., Spółdzielnia nie miałaby realnych szans zaspokojenia swojej wierzytelności w toku egzekucji, którą mogłaby wszcząć na podstawie tytułów wykonawczych wymienionych w pozwie oraz niniejszego wyroku. Stan ten występował zarówno w chwili zaskarżenia czynności, jak też w chwili wyrokowania.

Sąd Okręgowy stwierdził ponadto, że jedną z kumulatywnie wymaganych przesłanek uwzględnienia powództwa w zakresie drugiej ze spornych umów była wiedza D. G. lub też stan, w którym mógł on przy dochowaniu należytej staranności wiedzę taką uzyskać, iż J. K. zawierając z nim umowę działa w celu pokrzywdzenia wierzyciela – Spółdzielni. Jednak, w niniejszej sprawie nie można przyjąć działania domniemania ustanowionego w art. 527 § 3 k.c. Ze względu na funkcję tego przepisu relację „bliskości” między dłużnikiem, a osobą trzecią należy odnosić do takich stosunków faktycznych między tymi podmiotami, które umożliwiają osobie trzeciej uzyskanie wiedzy o sytuacji majątkowej dłużnika i okolicznościach jego działania. W niniejszej sprawie zaś, w ocenie Sądu Okręgowego, powódka nie wykazała, by pozwanego lub jego ojca łączyły z dłużnikiem stosunki faktyczne, które uzasadniałyby przyjęcie istnienia „stosunku bliskości”. Materiał dowodowy zgromadzony w sprawie nie dawał podstaw do przyjęcia, by J. G. lub D. G. znali na tyle dobrze J. K., że mieli wgląd w jego sytuację majątkową. Okoliczności przeciwnych strona powodowa nie udowodniła. Stan pozostawania J. K. i D. G. w ewentualnych bliskich stosunkach, tj. podczas wspólnej pracy, nie obejmował, ani okresu zawarcia umowy pożyczki, ani daty ustanowienia hipoteki, ani też daty przeniesienia przedmiotowego własnościowego spółdzielczego prawa do lokalu.

Wobec braku podstaw do zastosowania domniemania zawartego w powołanym przepisie, na powódce spoczywał ciężar wykazania, że pozwany zawierając umowę przeniesienia spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu wiedział, bądź mógł przy zachowaniu należytej staranności dowiedzieć się, o działaniu dłużnika ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela. W niniejszej sprawie powódka nie udowodniła jednak istnienia zdarzeń, które powinny wzbudzić u pozwanego lub u jego ojca podejrzenie odnośnie sytuacji majątkowej J. K.. Jak wynika ze zgromadzonego w sprawie materiału, w tym w szczególności z opinii biegłego, świadczenia będące przedmiotem potrącenia posiadały charakter ekwiwalentny. Czynności towarzyszące zawarciu umowy nie pozwalają na przyjęcie, że pozwany mógł przy zachowaniu należytej staranności dowiedzieć się o działaniu dłużnika ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela. Jak też stwierdził Sąd Apelacyjny w uzasadnieniu wyroku z 15 stycznia 2016 r. wydanego na kanwie niniejszej

sprawy, samo istnienie w księdze wieczystej wpisu o uznaniu za bezskuteczną w stosunku do powódki czynności prawnej obejmującej przedmiotową nieruchomości, nie przesądza, że każdy następny wierzyciel dokonując czynności z dłużnikiem ma świadomość działania przez niego z pokrzywdzeniem wierzycieli. Nawet jeżeli wierzyciel ten skorzystał z możliwości zapoznania się z księgą wieczystą nieruchomości i ma informację o takim wpisie. W sprawie niniejszej J. G. przyznał, że w chwili zawierania podważanej umowy znana mu była treść wpisanego w księdze wieczystej ostrzeżenia o uznaniu za bezskuteczną względem Spółdzielni darowizny z 10 lipca 2007 r. na rzecz A. K.. Jednak, w ocenie Sądu Okręgowego, ta okoliczność nie przesądza o świadomości J. G. na temat działania przez dłużnika z pokrzywdzeniem wierzyciela bowiem chwili zawarcia umowy dysponował on skutecznym tytułem pozwalającym na zaspokojenie jego należności w pierwszej kolejności, przed pozostałymi dłużnikami – w postaci wierzytelności hipotecznej. W konsekwencji, zgromadzony materiał dowodowy nie potwierdził zarzutów powódki na temat posiadania przez J. G. wiedzy o zakresie zadłużenia J. K.. Sąd Okręgowy stwierdził, że wpis w dziale III księgi wieczystej, dotyczący wierzytelności powódki podlegającej ochronie pauliańskiej „nie została oznaczona”. A z zeznań wszystkich przesłuchanych świadków oraz samego pozwanego wynika, że pozwany dysponował informacjami jedynie na temat zadłużenia w kwocie ok. 8 tys. zł, którego wysokość nie była istotna z perspektywy świadczeń objętych umową. Ponadto, w dziale III księgi wieczystej było wpisane ostrzeżenie o toczącej się egzekucji, przy czym egzekucja ta nie dotyczyła wierzytelności, która miała zostać objęta ochroną w niniejszej sprawie, lecz wierzytelności objętej wyrokiem wydanym w sprawie (...). Stan wiedzy lub też powinność jej uzyskania należy zaś w pierwszej kolejności badać na podstawie wpisów w powszechnie dostępnych rejestrach, w tym w szczególności księdze wieczystej. Wpisy w księdze wieczystej nie dawały jednak podstaw do ustalenia, że J. K. jest osobą niewypłacalną, zaś przeniesienie własnościowego spółdzielczego prawa do lokalu prowadziłoby do pokrzywdzenia powodowej Spółdzielni.

Ostatecznie więc, wobec nie spełnienia przesłanek wynikających z art. 527 k.c. w postaci pokrzywdzenia wierzyciela i świadomego działania dłużnika z pokrzywdzeniem wierzyciela lub takiego stanu D. G., który przy zachowaniu należytej staranności mógł się dowiedzieć o świadomym działaniu J. K. o pokrzywdzeniu wierzyciela, Sąd Okręgowy oddalił powództwo oraz rozstrzygnął o kosztach procesu na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w związku z art. 99 k.p.c.

W apelacji od powyższego wyroku, zaskarżając go w całości, powódka – (...) w W. zarzuciła Sądowi Okręgowemu:

1. naruszenie prawa materialnego w postaci:

- art. 107 u.k.w.h. w zw. z art. 79 ust 1 u.k.w.h. w brzmieniu obowiązującym do 19 lutego 2011 r., w zw. z art. 58 § 1 i 2 k.c. oraz art. 60 k.c. przez ich błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że czynność prawna przeniesienia na J. G. wierzytelności D. G. wobec J. K., bez hipoteki kaucyjnej, objęta aktem notarialnym Rep (...) z dnia 26 stycznia 2011r., jest nieważna, co skutkowało uznaniem, wbrew literalnej treści art. 107 u.k.w.h., że J. G. nie stał się wierzycielem J. K. i z tego względu czynność prawna polegająca na przeniesieniu przez J. K. własności spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu nr (...) przy ul. (...) w W. na J. G. była nieważna i w konsekwencji nie może być przedmiotem skargi paulińskiej;

- art. 509 k.c. i art. 453 k.c. przez ich niewłaściwe zastosowanie polegające na błędnym i dowolnym przyjęciu przez sąd I instancji, że celem trójstronnej umowy przelewu wierzytelności oraz umowy przeniesienia spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu nr (...) przy ul. (...) w W. nie było dokonanie cesji wierzytelności przez D. G. na rzecz J. G. i zwolnienie się przez J. K. z długu względem J. G., tylko wykonanie dotychczasowego zobowiązania wobec D. G. poprzez spełnienie innego świadczenia za zgodą wierzyciela D. G. na rzecz osoby trzeciej - J. G. na podstawie art. 453 k.c., w sytuacji gdy z literalnej treści aktu notarialnego Rep(...) z 26 stycznia 2011r., wynika, że celem umowy było przeniesienie przez D. G. na rzecz J. G. samej wierzytelności, a następnie przeniesienie przez J. K. spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu nr (...) przy ul (...) w W. na J. G. w zamian za zwolnienie go z długu względem J. G.;

- art. 527 § 1 i 2 k.c. w zw. art. 107 u.k.w.h. i art. 245¹ k.c. przez ich niewłaściwe zastosowanie polegające na błędnym przyjęciu, że powódka nie została pokrzywdzona przez czynność przeniesienia spornego spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego w zamian za zwolnienie z długu, gdyż zdaniem sądu w chwili przeniesienia przedmiotowego prawa wierzycielem był D. G., który korzystał z prawa pierwszeństwa zaspokojenia

swoich wierzytelności zabezpieczonych hipoteką kaucyjną przed wierzytelnościami Spółdzielni, w sytuacji gdy w chwili przeniesienia spółdzielczego własnościowego prawa do spornego lokalu D. G. nie był już wierzycielem J. K., a był nim J. G., na podstawie umowy przelewu wierzytelności bez zabezpieczenia hipotecznego, który (z tego powodu) nie korzystał z prawa pierwszeństwa przed wierzytelnościami powódki;

- art. 527 § 1 i 2 k.c. i art. 531 § 2 k.c. w zw. z art. 6 k.c. przez ich niewłaściwe zastosowanie polegające na błędnym przyjęciu, że w niniejszej sprawie nie zachodzą przesłanki uznania czynności prawnej za bezskuteczną, tj. przesłanka pokrzywdzenia wierzyciela oraz wiedzy pozwanego na temat świadomego działania dłużnika (J. K.) z pokrzywdzeniem wierzyciela i nie zbadaniu, czy zachodziła przesłanka możliwości dowiedzenia się przez pozwanego, przy zachowaniu należytej staranności, o świadomym działaniu J. K. z pokrzywdzeniem wierzyciela.

2. naruszenie prawa procesowego w postaci art. 233 § 1 k.p.c., przez błędne przyjęcie, że w przypadku wszczęcia przez powódkę egzekucji komorniczej ze spornego prawa spółdzielczego nie została ona zaspokojona ze względu na konieczność zaspokojenia w pierwszej kolejności wierzytelności przysługujących D. G., jako wierzycielowi hipotecznemu oraz (...) BANK S.A.;

3. nierozpoznanie istoty sprawy.

Z uwagi na powyższe zarzuty skarżąca wniosła o:

- zmianę zaskarżonego wyroku i uznanie za bezskuteczną w stosunku do powódki czynności przeniesienia przez J. K. spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego nr (...) przy ul. (...) w W. na J. G. w zamian za zwolnienie z długu, dokonanej w formie aktu notarialnego Rep (...), zawartego dnia 26 stycznia 2011r., pomiędzy J. G. i J. K., w celu zaspokojenia:
 - 1) wierzytelności powódki z prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego W. w W. z 29 lipca 2009 r. sygn. akt (...), w kwocie 505.844,80 zł z odsetkami ustawowymi od 26 stycznia 2007 r. do dnia zapłaty (które do 13 lutego 2017 r. wynoszą 575.706,82 zł);
 - 2) wierzytelności powódki w kwocie 37.439,66 zł, z prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w W. z 27 grudnia 2012 r., w sprawie sygn. akt (...) (pierwotna sygn. akt (...));
 - 3) wierzytelności powódki w kwocie 367.532,51 zł z prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego dla W. w W. z 17 kwietnia 2015 r., sygn. akt (...), zasądzonej tytułem obowiązku naprawienia szkody.

Skarżąca wniosła też o zasądzenie od pozwanego na jej rzecz kosztów procesu, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi I instancji i pozostawienie mu do rozstrzygnięcia co do kosztów procesu za I i II instancję.

W uzasadnieniu apelacji skarżąca stwierdziła, że skoro zaskarżony wyrok zapadł na skutek błędnego ustalenia, że nie doszło do przeniesienia na J. G. wierzytelności D. G. wobec J. K., a zatem sporna umowa winna być rozpatrywana na gruncie art. 453 k.c., to oddalając powództwo wobec tak rozumianej umowy Sąd Okręgowy nie rozpoznał istoty tej sprawy. Przedmiotem skargi pauliańskiej była bowiem umowa z 26 stycznia 2011 r. przeniesienia na J. G. wierzytelności D. G. wobec J. K., bez hipoteki kaucyjnej, ważna i skuteczna w świetle art. 79 ust 1 i art. 107 zd. 1 u.k.w.h. w brzmieniu aktualnym w dacie jej zawarcia, w zw. z art. 509 k.c., a także czynność prawna dłużnika – J. K. dokonana z jednym z wierzycieli – J. G., mocą której dłużnik w celu zwolnienia się z zobowiązania spełnił – za zgodą wierzyciela - inne świadczenie w postaci przeniesienia na niego spółdzielczego prawa do lokalu. Zaskarżone orzeczenie nie odnosi się zatem do tego, co było przedmiotem tej sprawy.

Zdaniem skarżącej Sąd Okręgowy nie zbadał również w tej sprawie przesłanek skargi pauliańskiej określonych w art. 527 § 1 i 2 k.c.

Skarżąca podkreśliła też, że wbrew twierdzeniom zawartym w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, skutkiem uwzględnienia skargi pauliańskiej nie jest nieważność czynności prawnej, a jej bezskuteczność względem wierzyciela wnoszącego skargę. Zatem uwzględnienie powództwa nie prowadziłoby do przywrócenia stanu, w którym wierzycielem J. K. z tytułu umowy pożyczki stałby się ponownie D. G.. W wyniku zawarcia ważnej umowy przelewu wierzytelności, bez hipoteki kaucyjnej, D. G. nie przysługuje już żadna wierzytelność względem J. K., natomiast J. G. jest jedynie jego wierzycielem osobistym, nie korzystającym z prawa pierwszeństwa względem wierzytelności powódki. Nadto, wartość hipoteki ustanowionej na rzecz(...) Bank jest niższa od wartości obciążonego nią spornego prawa, a co więcej, na skutek spłaty zabezpieczonego kredytu, w roku 2018 do zwrotu pozostawała jedynie suma 143.901,65 zł. Ponadto, czynność ustanowienia tej hipoteki została zaskarżona przez powódkę w innej sprawie, która jest w toku. Zatem brak podstaw do przyjęcia, że powódka nie została pokrzywdzona sporną czynnością prawną. Pozwany natomiast znał treść wpisów w działach III i IV księgi wieczystej nr (...), z których wynikało, że J. K. jest dłużnikiem pozwanej; jest niewypłacalny lub co najmniej zwiększył swoją niewypłacalność oraz które umożliwiały pozwanemu ustalenie rzeczywistego zadłużenia dłużnika względem pozwanej z tytułu wyroku wydanego w sprawie (...). Wiedział zatem o działaniu dłużnika ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela – powódki, a co najmniej, przy zachowaniu należytej staranności mógł się o tym dowiedzieć. W tej kwestii skarżąca powołała się także na domniemania wynikające z art. 3 ust. 1 u.k.w.h. i § 10 ust 3 rozp. wyk. do tej ustawy i stwierdził, że już samo zapoznanie się z treścią księgi wieczystej pozwala na przyjęcie, że pozwany wiedział o działaniu dłużnika z pokrzywdzeniem wierzyciela, a co najmniej mógł przy dołożeniu należytej staranności dowiedzieć się o działaniu dłużnika ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela, co jest wystarczające dla uznania za bezskuteczną czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli, w myśl art. 527 § 1 k.c.

Zgodnie też z art. 2 u.k.w.h. księgi wieczyste są jawne i nie można zasłaniać się nieznajomością wpisów w księdze wieczystej ani wniosków, o których uczyniono wzmiankę.

Pozwany – J. G. wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie od powódki kosztów zastępstwa procesowego w instancji odwoławczej.

W uzasadnieniu stwierdził, że nie dochodzi do pokrzywdzenia wierzyciela, jeśli kwestionowana czynność doprowadziła do usunięcia z majątku dłużnika takich składników majątkowych, z których wierzyciel w żadnej części nie mógłby uzyskać zaspokojenia. A taka sytuacja ma miejsce w niniejszej sprawie. Co więcej, wpis w księdze wieczystej dotyczący uznania uprzedniej czynności prawnej wierzyciela za bezskuteczną względem powódki, nie precyzował jej wierzytelności. Pozwany uzyskał zaś od dłużnika zapewnienie, w treści aktu notarialnego, że nie jest on dłużnikiem powódki z tytułów innych, niż opisane w § 3 ust 2 lit. b i c umowy i już spłacone. Powódka nie udowodniła też, by pozwany wiedział lub przy zachowaniu należytej staranności mógł się dowiedzieć, że J. K. działał ze świadomością pokrzywdzenia Spółdzielni, ani też, że pozwany pozostawał w bliskich stosunkach z dłużnikiem. Natomiast przelew wierzytelności między pozwanym, a jego ojcem nie może być uznany za rozporządzenie korzyścią uzyskaną od dłużnika, skoro nie doprowadził do przeniesienia hipoteki.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja powódki okazała się uzasadniona jedynie w części i jedynie część zarzutów zasługuje na uwzględnienie.

Przede wszystkim nie są zasadne zarzuty naruszenia prawa procesowego. Odnosząc się do zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. Sąd Apelacyjny zważył, że przepis daje wyraz obowiązującej w procesie cywilnym zasadzie swobodnej oceny dowodów. Jej założenia sprowadzają się do przyjęcia, że ocena dowodów zgromadzonych w sprawie pod względem ich wiarygodności i mocy stanowi element dyskrecjonalnej władzy sądu. Jest jego podstawowym zadaniem, wyrażającym istotę sądenia, a więc rozstrzygania kwestii spornych w warunkach niezawisłości, na podstawie własnego przekonania sędziego, przy uwzględnieniu całokształtu zebranego materiału (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 lutego 1996 r., II CRN 173/95, LEX nr 1635264). Przy czym swoboda nie oznacza tu dowolności. W wyroku z dnia 10 czerwca 1999 r., II UKN 685/98 (OSNAPiUS 2000, nr 17, poz. 655), Sąd Najwyższy stwierdził, że normy swobodnej oceny dowodów wyznaczone są wymaganiami prawa procesowego, doświadczenia życiowego oraz regułami logicznego myślenia,

według których sąd w sposób bezstronny, racjonalny i wszechstronny rozważa materiał dowodowy jako całość, dokonuje wyboru określonych środków dowodowych i wając ich moc oraz wiarygodność, odnosi je do pozostałego materiału dowodowego.

Aby więc skutecznie zarzucić sądowi błędną ocenę dowodów i w konsekwencji dokonanie błędnych ustaleń faktycznych, należy wskazać na takie słabości w zaprezentowanej ocenie zgromadzonych dowodów, które dyskwalifikują ją z uwagi na naruszenie zasad logicznego rozumowania; oparcie się na dowodach przeprowadzonych z naruszeniem zasady wszechstronnego rozważenia zebranego materiału dowodowego, bez uwzględnienia wymagań dotyczących źródeł dowodzenia oraz uchybienie zasadzie bezpośredniości, a także uchybienie wymaganej od sędziego znajomości przepisów, doktryny i orzecznictwa oraz zaniechanie uwzględnienia aktualnych informacji dotyczących różnych faktów życia społecznego, wymogów ogólnej kultury prawnej, jak również znajomości systemu pozaprawnych reguł i ocen społecznych, do których odsyłają przepisy obowiązującego prawa.

W świetle powyższych założeń zarzut zawarty w apelacji nie może być uznany za trafny. Skarżąca kwestionuje bowiem zaprezentowany przez Sąd Okręgowy wywód prawny, dotyczący ewentualnych skutków wszczęcia przez nią egzekucji ze spornego prawa do lokalu, ze względu na obciążenie go dwiema hipotekami. Ta sfera działalności sądu zalicza się zaś do stosowania prawa materialnego, a nie oceny wiarygodności i mocy zebranych dowodów.

W ocenie Sądu Apelacyjnego Sąd Okręgowy nie dopuścił się też nierozpoznania istoty tej sprawy. Zarzut taki byłby bowiem uzasadniony, gdyby sąd nie poddał żądań powódki ocenie w świetle przepisów prawa materialnego regulujących instytucję skargi pauliańskiej, co w tej sprawie nie miało miejsca.

Ostatecznie więc, wobec bezzasadności zarzutów naruszenia prawa procesowego Sąd Apelacyjny przyjął za podstawę orzekania w tej sprawie ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Okręgowy z tym jedynie uzupełnieniem, że podstawa prawna wykreślenia hipoteki zabezpieczającej sporną umowę pożyczki nie została wskazana, a podstawą oddalenia skargi pauliańskiej w sprawie (...) (z powództwa Spółdzielni przeciwko D. G. o uznanie za bezskuteczną w stosunku do Spółdzielni czynności prawnej ustanowienia przez J. K., na należącym do niego spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu nr (...) przy ul (...) w W. na rzecz D. G., hipoteki umownej kaucyjnej w wysokości 600.000,00 zł) było ustalenie, że już w dacie wniesienia powództwa sporna hipoteka była wykreślona, a więc nie istniała (znane Sądowi Apelacyjnemu z urzędu uzasadnienie wyroku tego Sądu z 15 stycznia 2013 r., sygn.. akt (...)).

Odnosząc się natomiast do zarzutów naruszenia prawa materialnego Sąd Apelacyjny w pierwszym rzędzie zważył, że zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy oddalił powództwo o ustalenie bezskuteczności wobec powódki dwóch czynności prawnych, których stroną był pozwany:

1. czynności polegającej na nieodpłatnym przeniesieniu przez D. G. na J. G. wierzytelności wraz z hipoteką na spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu nr (...) przy ul (...) w W. - w oparciu o art. 531 § 2 k.c.
2. czynności pomiędzy J. G., a J. K., polegającej na przeniesieniu własnościowego prawa do lokalu nr (...) przy ul (...) w W. w zamian za zwolnienie z długu - w oparciu o art. 527 k.c.

Oddalając powództwo w zakresie pierwszej z nich Sąd Okręgowy stwierdził, że dokonana nią umowa jest nieważna wobec przeniesienia na pozwanego wierzytelności zabezpieczonej hipotecznie, bez równoczesnego przeniesienia hipoteki, co miało naruszać art. 79 ust 1 u.k.w.h. i art. 245¹ k.c. Przy czym nie jest już w tej sprawie sporne, że wbrew pierwotnemu przeświadczeniu skarżącej, kwestionowana umowa nie obejmowała przeniesienia na pozwanego hipoteki kaucyjnej zabezpieczającej wierzytelność jego ojca względem dłużnika (co wynika z samej treści umowy). Jak jednak trafnie zarzuciła skarżąca, skoro przedmiotem skargi pauliańskiej w tej części była umowa zawarta w dniu 26 stycznia 2011 r., to przeniesienie na J. G. wierzytelności D. G. wobec J. K., bez przeniesienia zabezpieczającej ją hipoteki kaucyjnej, było ważne i skuteczne w świetle art. 79 ust 1 i art. 107 zd. 1 u.k.w.h. w brzmieniu aktualnym w dacie jej zawarcia, w zw. z art. 509 k.c.

Pomimo jednak trafności zarzutów naruszenia przez Sąd Okręgowy prawa materialnego w tym zakresie, zaskarżony wyrok odpowiada prawu. Zgodnie bowiem z art. 532 k.c. celem skargi pauliańskiej jest umożliwienie wierzycielowi zaspokojenia się ze składnika majątkowego, który wskutek czynności zdziałanej z jego pokrzywdzeniem wyszedł z majątku dłużnika. Pozwanym w sprawie wywołanej taką skargą winna być więc osoba trzecia, która wskutek tej czynności uzyskała korzyść majątkową. Jednak przedmiotem skutecznej skargi pauliańskiej może być jedynie czynność prawna dłużnika (dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli), w wyniku której wyzbył się on składnika swojego majątku. Tymczasem sporna umowa przeniesienia na J. G. wierzytelności D. G. wobec J. K. nie może być uznana za czynność prawną dłużnika w rozumieniu art. 327 § 1 k.c., ani też (jak chce powódka) za rozporządzenie przez osobę trzecią korzyścią uzyskaną na skutek takiej czynności. U podstaw powstania spornej wierzytelności znajduje się wprawdzie umowa pożyczki z 29 października 2002 r., jednak niezależnie od tego, że na obecnym etapie procesu skarżąca nie kwestionuje oceny Sądu Okręgowego dotyczącej braku podstaw faktycznych i prawnych do zakwestionowania ważności tej ostatniej umowy, podkreślenia wymaga, że nie została ona objęta skargą wniesioną w tej sprawie. To jakie czynności prawne objęte są skargą pauliańską powódki zostało bowiem ostatecznie sprecyzowane w piśmie z 26 lutego 2014 r. Należy też podkreślić, że umowa pożyczki nie może być zakwalifikowana jako czynność prawna pożyczkobiorcy, w wyniku której pożyczkodawca uzyskał korzyść majątkową. Sama skarżąca podkreśla też w apelacji, że sporna umowa nie obejmowała przeniesienia na pozwanego zabezpieczającej pożyczkę hipoteki kaucyjnej. Elementem stanu faktycznego tej sprawy jest też ustalenie, że powództwo Spółdzielni przeciwko D. G. o uznanie za bezskuteczną w stosunku do powódki czynności prawnej ustanowienia przez dłużnika spornej hipoteki na należącym do niego spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu mieszkalnego, zostało oddalone prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego W. w W. z 15 czerwca 2012 r. ((...)- (...) Sądu Apelacyjnego w W.). Z uzasadnienia powyższego wyroku wynika zaś, że nie było podstaw do uwzględnienia skargi pauliańskiej wobec wykreślenia objętej nią hipoteki jeszcze przed wytoczeniem powództwa.

Ostatecznie zatem, choć z przyczyn innych, niż wskazane w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, Sąd Okręgowy zasadnie oddalił powództwo dotyczące spornej umowy przeniesienia wierzytelności. Umowa ta nie spełnia bowiem warunków określonej w art. 527 § 1 k.c., krzywdzącej wierzyciela, czynności prawnej dłużnika, w wyniku której osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, a tym bardziej – wskazanej w art. 531 § 2 k.c. umowy rozporządzającej przez osobę trzecią uzyskaną od dłużnika korzyścią majątkową.

W pozostałej części apelacja zasługiwała na uwzględnienie.

Oddalając powództwo w zakresie skargi wierzycielki, wywiezionej na podstawie art. 527 k.c., a dotyczącej czynności pomiędzy pozwanym - J. G., a dłużnikiem - J. K., polegającej na przeniesieniu własnościowego prawa do lokalu nr (...) przy ul. (...) w W. w zamian za zwolnienie z długu, Sąd Okręgowy stwierdził, że w braku istnienia po stronie pozwanego wierzytelności w stosunku do J. K. taka czynność prawna była nieważna, co wyklucza uznanie jej za bezskuteczną wobec wierzycielki.

W ocenie Sądu Apelacyjnego powyższe stanowisko nie znajduje usprawiedliwienia w stanie tej sprawy. Jak bowiem trafnie podnosi skarżąca, w stanie prawnym obowiązującym w dacie obu spornych czynności prawnych przeniesienie wierzytelności zabezpieczonej hipoteką kaucyjną, bez przeniesienia hipoteki, było ważne i dopuszczalne, co wyklucza ustalenie, że pozwany nie dysponował wierzytelnością przeniesioną na niego przez D. G.. Podniesiony w apelacji powódki zarzut naruszenia art. 107 u.k.w.h. w zw. z art. 79 ust 1 u.k.w.h. w brzmieniu aktualnym w dacie spornej czynności, w zw. z art. 58 § 1 i 2 k.c. i art. 60 k.c. jest więc uzasadniony.

Należy przy tym stwierdzić, że skoro pozwany był w chwili zawarcia spornej umowy wierzycielem J. K. (wobec przeniesienia na niego wierzytelności z tytułu pożyczki), czynność prawna polegająca na przeniesieniu na niego przez dłużnika spornego prawa do lokalu w zamian za zwolnienie z długu była ważna i skuteczna w świetle art. 453 k.c. w zw. z art. 509 k.c.

Sąd Apelacyjny zważył równocześnie, że czynność ta wypełnia zastrzeżone w art. 527 § 1 k.c. warunki czynności prawnej dłużnika, wskutek której osoba trzecia w stosunku do powódki – inny wierzyciel – uzyskała korzyść majątkową.

Przy czym, jak podnosił w tej sprawie pozwany, co do zasady dłużnik ma obowiązek spełnienia świadczenia na rzecz każdego ze swoich wierzycieli i nie jest związany ich żądaniami dotyczącymi kolejności zaspokojenia. Jednak w orzecznictwie utrwalone jest stanowisko, że jeśli dłużnik umówione świadczenie spełnia za zgodą wierzyciela poprzez inne świadczenie (*datio in solutum*), w sytuacji zaskarżenia tej czynności skargą pauliańską należy ocenić przy uwzględnieniu całokształtu okoliczności dotyczących sytuacji majątkowej dłużnika, czy czynność taka została dokonana z pokrzywdzeniem innych wierzycieli. Należy bowiem wyłączyć możliwość swobodnego wyboru przez dłużnika wierzyciela, którego zaspokoi w sytuacji, w której jest to czynność naruszająca wynikającą z ustawy lub umowy kolejność zaspokajania wierzycieli. Ponieważ dłużnik nie może dowolnie dokonać uprzywilejowania niektórych spośród jego wierzycieli kosztem pozostałych (patrz np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 kwietnia 2018 r., I CSK 393/17).

Rozstrzygając w tym przedmiocie Sąd Okręgowy stwierdził, że skarga nie mogła odnieść skutku, skoro w razie jej uwzględnienia, przed wierzytelnością powódki egzekwowane byłyby obie wierzytelności zabezpieczone hipotekami.

W ocenie Sądu Apelacyjnego ocena ta nie jest jednak usprawiedliwiona. Jak bowiem wyżej ustalono, zawierając sporną umowę pozwany był wierzycielem dłużnika z tytułu umowy pożyczki (wobec przeniesienia na niego takiej wierzytelności), jednak jego wierzytelność nie korzystała z pierwszeństwa zaspokojenia przed wierzytelnością powódki, skoro – jak wyżej ustalono – nie była zabezpieczona hipoteką (która nie została na niego przeniesiona). Zarzut naruszenia art. 527 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 107 u.k.w.h. i z art. 245¹ k.c. jest więc uzasadniony.

Odnosząc się natomiast do kwestii pierwszeństwa egzekucji wierzytelności względem pozwanego zabezpieczonej hipoteką na rzecz banku Sąd Apelacyjny zważył, że zgodnie z art. 532 k.c. wierzyciel, względem którego czynność prawna dłużnika została uznana za bezskuteczną, może dochodzić zaspokojenia z przedmiotów majątkowych, które wskutek czynności uznanej za bezskuteczną wyszły z majątku dłużnika albo do niego nie weszły – z pierwszeństwem przed wierzycielami osoby trzeciej. A choć jest przedmiotem sporu w orzecznictwie i doktrynie to, czy pierwszeństwo wierzyciela uprawnionego na skutek uwzględnienia skargi ma charakter bezwzględny w stosunku do każdej wierzytelności względem osoby trzeciej, należy stwierdzić, że nawet przy najmniej korzystnej dla niego wykładni tego przepisu uznaje się, że w razie konkurencji wierzyciela pauliańskiego z wierzycielami osoby trzeciej w toku prowadzonej egzekucji z majątku osoby trzeciej zachodzi potrzeba sporządzenia planu podziału sumy uzyskanej z egzekucji, a wówczas – w sytuacji gdy art. 532 k.c. nie określa kategorii, w jakiej powinna być zaspokojona należność wierzyciela pauliańskiego – zastosowanie znajdzie art. 1025 k.p.c., który plasuje należności korzystające z tzw. ustawowego prawa pierwszeństwa w kategorii piątej, na równi z należnościami zabezpieczonymi rzeczowo (H. Pietrkowski (w:) Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie egzekucyjne. Komentarz, pod red. T. Erecińskiego, Warszawa 2012, s. 652 i n.; R. Adamus, Kilka uwag..., s. 800 i n.). Co trafnie podnosiła skarżąca.

W świetle powyższych rozważań, nie jest uzasadniona ocena Sądu Okręgowego dotycząca braku wykazania przez powódkę, że sporna czynność została dokonana przez dłużnika z pokrzywdzeniem jej, jako wierzycielki. Przy czym Sąd Okręgowy ustalił w sposób niesporny, że powódka posiada niewyegzekwowane wierzytelności względem dłużnika, wskazane w piśmie precyzującym żądanie pozwu. Z zeznań świadka D. G. wynika też, że dłużnik opóźniał się ze spełnieniem świadczenia wynikającego z umowy pożyczki. Dłużnik nie ma też majątku, z którego można by prowadzić egzekucję. A zeznając w sprawie niniejszej przyznał, że mieszka na nieruchomości, która jest własnością jego byłego pełnomocnika i choć poczytuje się za wierzyciela Spółdzielni, przegrał z nią kilka procesów. Jak też ustalił Sąd Okręgowy, zbycie przez niego nieruchomości położonej w K. uznane zostało prawomocnymi wyrokami Sądu Okręgowego W. w W. (...) i Sądu Apelacyjnego w W. (...) za bezskuteczne w stosunku do Spółdzielni. Zatem skutek zbycia przez dłużnika spornego prawa do lokalu stał się on niewypłacalny, a co najmniej niewypłacalny w wyższym stopniu. Ocenę tę potwierdza również to, że w toku niniejszej sprawy nie wskazano innych składników majątkowych dłużnika, z których powódka mogłaby uzyskać zaspokojenie.

Jak więc trafnie wywodzi skarżąca, w stanie faktycznym i prawnym tej sprawy nie budzi wątpliwości, że sporna czynność została przez dłużnika dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli w rozumieniu art. 527 § 2 k.c. Nie budzi też

wątpliwości, że dłużnik działał ze świadomością takiego pokrzywdzenia. Szczególnie, gdy jego wcześniejsza czynność dotycząca spornego prawa do lokalu została uznana przez sąd za bezskuteczną względem powódki.

Jak słusznie stwierdził Sąd Okręgowy, w sprawie niniejszej to na powódce spoczywał ciężar wykazania, że pozwany zawierając sporną umowę wiedział lub przy zachowaniu należytej staranności mógł się dowiedzieć o tym, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Oddalając powództwo Sąd Okręgowy odwołał się zaś do uzasadnienia wyroku Sądu Apelacyjnego z 15 stycznia 2016 r. Należy jednak podkreślić, że wyrokiem tym sprawa została przekazana sądowi I instancji do ponownego rozpoznania ze wskazaniem na konieczność ustalenia dopiero stanu świadomości i wiedzy pozwanego w odniesieniu do działań dłużnika z pokrzywdzeniem wierzycieli i istnienia samego pokrzywdzenia. Sąd Apelacyjny uznał bowiem za słuszny zarzut błędnego przypisania pozwanemu statusu bliskości z dłużnikiem w rozumieniu art. 527 § 3 k.c. Sąd Apelacyjny podkreślił też konieczność odniesienia się przy wyrokowaniu do znaczenia wpisu w księdze wieczystej dotyczącego uznania wcześniejszej czynności prawnej za bezskuteczną w stosunku do powódki oraz kwestii pierwszeństwa pozwanego w prawie zaspokojenia własnej wierzytelności.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, wobec bezzasadności twierdzeń pozwanego o służącym mu pierwszeństwie w zaspokojeniu jego wierzytelności, jako zabezpieczonej hipoteką, należy ponownie odnieść się do znaczenia wpisów w księdze wieczystej, opisanych w spornym akcie notarialnym, a przez to znanych pozwanemu.

Przy czym w okolicznościach tej sprawy istotnym pozostaje, że sam pozwany miał w chwili zawarcia umowy świadomość niewypłacalności dłużnika, skoro w roku 2011 nabył od własnego ojca wierzytelność z tytułu umowy pożyczki zawartej w roku 2002 i nadal nie spłaconej. Niewątpliwie też znana mu była motywacja ojca, będącego uczestnikiem spornych umów, a wynikająca z jego zeznań złożonych w tej sprawie (pan K. nie mógł odzyskać pieniędzy i w związku z tym zaproponował spłatę długu przez przeniesienie własności mieszkania). Z wpisów w księdze wieczystej pozwany uzyskał także informacje o toczących się przeciwko dłużnikowi postępowaniach egzekucyjnych, wszczętych na podstawie wniosku Spółdzielni oraz tytułu wykonawczego w postaci wyroku Sądu Okręgowego W. w W. z 29 grudnia 2009 r. ((...)), a także tytułu wykonawczego w postaci wyroku Sądu Rejonowego dla W.z dnia 21 stycznia 2008r. ((...)) oraz o tym, że zawarta w roku 2007 umowa darowizny spornego lokalu na rzecz syna dłużnika została wyrokiem z 13 sierpnia 2008 r. wydanym w sprawie (...) przez Sąd Okręgowy W.w W. uznana za bezskuteczną w stosunku do powodowej Spółdzielni. I pomimo zapewnień dłużnika o braku po jego stronie okoliczności wywołujących skutki prawne względem osoby trzeciej, a w szczególności toczących się postępowań sądowych o zapłatę, a także o spłaceniu wcześniejszych zobowiązań, pozwany nie mógł mieć wątpliwości, że J. K. jest dłużnikiem Spółdzielni. Żaden z opisanych wpisów nie został bowiem wykreślony. W tym względzie skarżąca trafnie odwołuje się do art. 3 u.k.w.h.

Jak też stwierdził Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 26 października 2005 r., V CK 776/04, przewidziane w art. 532 k.c. prawo wierzyciela do dochodzenia zaspokojenia z nieruchomości, może być ujawnione w księdze wieczystej jako roszczenie w rozumieniu art. 16 ust. 1 u.k.w.h. Zgodnie z art. 17 tej ustawy, przez ujawnienie w księdze wieczystej, prawo osobiste lub roszczenie uzyskuje skuteczność względem praw nabytych przez czynność prawną po jego ujawnieniu. Zatem wpis roszczenia w księdze wieczystej wskazujący na to, że J. K. jest dłużnikiem strony powodowej, oraz że dokonał on już w 2007 r. czynności rozporządzającej z jej pokrzywdzeniem, wyklucza dobrą wiarę, zarówno jego, jak i strony pozwanej.

Oceny tej nie zmienia zarzut pozwanego dotyczący braku określenia we wpisie dotyczącym bezskuteczności umowy darowizny wierzytelności Spółdzielni, której udzielono w ten sposób ochrony. Jak bowiem trafnie wywiodła skarżąca, z wpisu tego wynika, że: J. K. jest dłużnikiem Spółdzielni; jest niewypłacalny lub co najmniej zwiększył swoją niewypłacalność; jego wcześniejsze rozporządzenie nieruchomością pokrzywdziło wierzycielkę w sposób uzasadniający uwzględnienie skargi pauliańskiej prawomocnym wyrokiem; jego prawo jest przedmiotem egzekucji w co najmniej dwóch postępowaniach komorniczych. Poprzestanie zatem na oświadczeniu J. K. o braku zobowiązań w stosunku do osób trzecich i o nieistotności wyroku uwzględniającego skargę pauliańską wobec zwrotu przedmiotu darowizny, nie usprawiedliwia przeświadczenia pozwanego, że dochował należytej staranności, o której mowa w art. 527 § 1 k.c.

Ostatecznie należy przyznać rację skarżącej, że w okolicznościach tej sprawy nie budzi wątpliwości, że pozwany przy zachowaniu należytej staranności mógł się dowiedzieć, że J. K. dokonując spornej czynności prawnej działał ze świadomością pokrzywdzenia Spółdzielni, jako wierzyciela. Podniesiony w apelacji zarzut naruszenia art. 527 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 6 k.c. jest więc uzasadniony, a żądanie uwzględnienia powództwa w zakresie omawianej czynności prawnej zasługuje na uwzględnienie.

Z tych wszystkich względów, uznając apelację w części za uzasadnioną Sąd Apelacyjny orzekł, jak w sentencji na zasadzie art. 385 k.p.c. i art. 386 § 1 k.p.c. i rozstrzygnął o kosztach postępowania w każdej z instancji na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. – zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu.